

Sygn. akt V CSKP 53/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 lipca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Manowska (przewodniczący)

SSN Tomasz Szanciło

SSN Kamil Zaradkiewicz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa T. G.

przeciwko B. S.A. w W.

z udziałem interwenientek ubocznych G. G. i D. G.

o stwierdzenie nieważności, ewentualnie o uchylenie uchwał walnego
zgromadzenia akcjonariuszy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 30 lipca 2021 r.,
skarg kasacyjnych strony pozwanej i interwenientki ubocznej D. G.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 14 listopada 2018 r., sygn. akt I AGa [...],

oddala obie skargi kasacyjne.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 14 listopada 2018 r., po rozpoznaniu sprawy z powództwa T. G., przy udziale interwenientki ubocznej G. G. przeciwko B. S.A. w W., przy udziale Interwenientki ubocznej D. G., o stwierdzenie nieważności, ewentualnie o uchylenie uchwał walnego zgromadzenia akcjonariuszy, na skutek

apelacji Powoda i Interwenientki ubocznej G. G. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z 13 lutego 2018 r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że stwierdził nieważność uchwał Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy B. S.A. w W. z 11 sierpnia 2016 r. o numerach 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 i 10, zasądził od strony pozwanej na rzecz Powoda 23.220, zł kosztów procesu, na rzecz Interwenientki ubocznej G. G. 4.680, zł kosztów procesu, uchylił punkt IV, zasądził od strony pozwanej na rzecz Powoda 18.810, zł kosztów postępowania apelacyjnego oraz na rzecz Interwenientki ubocznej G. G. 18.810, zł kosztów postępowania apelacyjnego.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy oddalił powództwo T. G. przeciwko B. S.A. o stwierdzenie nieważności ewentualnie uchylenie uchwał nr 2 w sprawie odwołania Prezesa Zarządu Spółki G. A. Ś., nr 3 w sprawie odwołania Członka Zarządu Spółki R. M. N., nr 4 w sprawie powołania Prezesa Zarządu Spółki R. K., nr (...) w sprawie odwołania członka Rady Nadzorczej Spółki A. R. S., nr (...) w sprawie odwołania członka Rady Nadzorczej Spółki A. J. P. W., nr (...) w sprawie odwołania członka Rady Nadzorczej Spółki D. P. G., nr (...) w sprawie powołania członka Rady Nadzorczej Spółki D. G., nr (...) w sprawie powołania członka Rady Nadzorczej Spółki M. A. G., nr 10 w sprawie powołania członka Rady Nadzorczej Spółki I. W. O., podjętych w dniu 11 sierpnia 2016 r. na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy B. S.A.

Sąd I instancji ustalił, że kapitał zakładowy B. S.A. w W. wynosi 647.053 zł i dzieli się na 5000 akcji o wartości nominalnej 129,41 zł każda z nich. Akcje serii A (1.300) są uprzywilejowane co do dywidendy oraz co do prawa głosu pięciokrotnie. T. G. posiadał 3.450 akcji imiennych serii B, A. G. - 1.300 akcji imiennych serii A, a G. G. - 250 akcji imiennych serii B. A. G. zmarł w dniu 14 lutego 2013 r. Spadek po nim nabyli D. G. - w 1/4 części, M. G. - w 1/4 części i T. G. - w 1/2 części i w takim też stosunku spadkobiercy zostali współuprawnieni z 1.300 akcji serii A. Przed Sądem Rejonowym w G. toczyło się postępowanie o dział spadku po A. G., które nie zostało zakończone.

Po śmierci A. G., T. G. wprowadził D. G. w błąd, informując o konieczności dokonania natychmiastowej zmiany statutu pozwanej Spółki w zakresie uprzywilejowania akcji serii A co do głosu, wskazując na sprzeczność

dotychczasowej treści § 8 ust. 2 pkt 2 statutu z treścią art. 352 zd. 1 Kodeksu spółek handlowych (dalej: k.s.h.). Na Walnym Zgromadzeniu Spółki w dniu 7 marca 2013 r. D. G., będąc upoważnioną przez T. G. do oddania głosu za uchwałą o zmianie statutu i działając jako wspólny przedstawiciel współuprawnionych z akcji serii A, głosowała za uchwałą nr (...) w sprawie zmiany § 8 ust. 2 pkt 2 statutu w ten sposób, że zdanie „Akcje serii A są akcjami uprzywilejowanymi co do prawa głosu pięciokrotnie” zastąpiono zdaniem „Akcje serii A są akcjami uprzywilejowanymi co do prawa głosu dwukrotnie”.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 6 maja 2016 r. ustalił nieważność uchwały nr (...). Na podstawie prawomocnego postanowienia z 12 marca 2015 r. Sądu Rejonowego w W., wydanego w sprawie o sygn. akt XV GNs (...), D. G. została ustanowiona zarządcą akcji B. S.A., wchodzących w skład spadku po A. G..

W dniu 28 czerwca 2016 r. Zarząd B. S.A. wystosował do wspólników zawiadomienie o zwołaniu na dzień 15 lipca 2016 r. Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia, którego przedmiotem miały być kwestie finansowe obejmujące rok obrotowy 2015. Zawiadomienie zostało wysłane do T. G. na adres ul. W. w W.. W dniu 29 czerwca 2016 r. sporządzona została przez T. G. instrukcja do wykonania prawa głosu z akcji na Walnym Zgromadzeniu Spółki w dniu 15 lipca 2016 r. Podczas Zgromadzenia Prezes Zarządu Spółki uprzedził akcjonariuszy, że nie ma możliwości procedowania nad zaplanowanym porządkiem obrad, a to z powodu braku opinii biegłego rewidenta dotyczącej zatwierdzenia sprawozdania finansowego za rok obrotowy 2015. W tej sytuacji Walne Zgromadzenie zarządziło przerwę w obradach do dnia 12 sierpnia 2016 r. Prezes Zarządu Spółki odczytał też pisemną instrukcję T. G. co do zalecenia głosowania, uprzedzając, że przy głosowaniu nad uchwałami Walnego Zgromadzenia będzie uznawał za nieważne głosy oddane z akcji współuprawnionego T. G. w sposób niezgodny z jego instrukcjami.

Pismem z 27 lipca 2016 r. D. G. jako zarządca 1.300 akcji serii A zawiadomiła T. G. o zwołaniu Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Spółki, które zostało wyznaczone na 11 sierpnia 2016 r. w związku z uzasadnionym podejrzeniem dokonania przez Zarząd Spółki rozporządzenia akcjami spółki A. S.A.

na warunkach rażąco niekorzystnych dla Spółki oraz dokonania przez Zarząd Spółki rozporządzenia innymi istotnymi aktywami Spółki na warunkach rażąco niekorzystnych dla Spółki, co spowodowało dewaluację aktywów i zmniejszenia wartości kapitału własnego.

W zawiadomieniu wskazano porządek obrad obejmujący m.in. podjęcie uchwał w sprawie zmian w składzie Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki. Zawiadomienie zostało wysłane do T. G. na adres M. ul. W.. Przesyłka była dwukrotnie awizowana w dniach 3 sierpnia 2016 r. i w dniu 12 sierpnia 2016 r. Korespondencja została odebrana w dniu 16 sierpnia 2016 r.

Na zgromadzeniu w dniu 11 sierpnia 2016 r., głosami zarządcy 1.300 akcji serii A, podjęte zostały zaskarżone uchwały oraz uchwała nr 11 o powołaniu T. G. na członka Rady Nadzorczej. Pozostali akcjonariusze nie byli obecni na Zgromadzeniu.

W dniu 12 sierpnia 2016 r. wznowiono obrady Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia B. S.A. w W., rozpoczętego 15 lipca 2016 r. i poddano pod głosowanie uchwały: w sprawie przyjęcia sprawozdania Zarządu z działalności spółki w roku 2015, w sprawie przyjęcia sprawozdania finansowego spółki za rok 2015, w sprawie przyjęcia podziału zysku Spółki za rok 2015, w sprawie udzielenia absolutorium członkom Zarządu i Rady Nadzorczej. W trakcie głosowania Przewodniczący uznawał za nieważną liczbę 14 głosów D. G. z akcji serii A, powołując się na testamentowy parytet T. G. określający jego udział we współuprawnieniu do 1300 akcji. Uczestniczący w obradach pełnomocnicy D. G. wskazali, że jako zarządca 1300 akcji serii A nie jest ona związana instrukcjami T. G..

W dniu 12 sierpnia 2016 r. do Sądu Rejonowego w W. został złożony wniosek o dokonanie zmian w rejestrze poprzez wykreślenie osób dotychczas będących członkami Zarządu i Rady Nadzorczej oraz wpisanie nowo wybranych członków tych organów, zgodnie z uchwałami podjętymi na NWZ 11 sierpnia 2016 r.

Przewodnicząca Rady Nadzorczej pozwanej Spółki I. O. (powołana uchwałą z 11 sierpnia 2016 r.) skierowała do T. G. zaproszenie na posiedzenie Rady celem podjęcia wspólnych działań dla odbudowy wartości Spółki,

utraconej wskutek wcześniej podjętych czynności. T. G. odmówił udziału w posiedzeniu, oświadczając, że nigdy nie wyraził zgody na członkostwo w tym organie Spółki.

Dnia 9 stycznia 2017 r. oraz 27 stycznia 2017 r. podczas Nadzwyczajnych Walnych Zgromadzeń Akcjonariuszy zostały podjęte uchwały dotyczące m.in. składu personalnego zarządu i członków Rady Nadzorczej. Prawomocnymi postanowieniami sądów postępowania w sprawie dokonania zmian wpisów w rejestrze na podstawie tych uchwał zostały zawieszone (sprawy VI Ns.Rej. KRS (...)/019 i VI Ns.Rej. KRS (...)/320). Prawomocnym postanowieniem z 10 lipca 2017 r. w sprawie o sygn. X GC (...) toczącej się z powództwa D. G. przeciwko B. S.A. w sprawie uchylenia lub stwierdzenia nieważności uchwał zgromadzenia wspólników, Sąd Okręgowy w W. udzielił zabezpieczenia roszczenia uprawnionej poprzez wstrzymanie wykonania uchwał 1-14 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia spółki z 27 stycznia 2017 r.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd uznał powództwo główne i ewentualne za nieuzasadnione. Sąd nie uwzględnił zarzutu strony pozwanej i Interwenientki ubocznej braku legitymacji czynnej Powoda, bowiem taka przysługiwała mu jako członkowi Rady Nadzorczej na podstawie art. 422 § 2 w zw. z art. 425 § 1 k.s.h.

Sąd zważył, że Powód został powołany na członka Rady Nadzorczej na mocy uchwały nr 11 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia z 11 sierpnia 2016 r., której nie zaskarżył. Sam fakt, że Powód nie wyrażał zgody na powołanie i woli uczestnictwa w obradach tego organu, nie stanowi o nieskuteczności podjętej uchwały. W ocenie Sądu status członka Rady Nadzorczej posiadał także w chwili wyrokowania, bowiem wykonanie uchwał Zgromadzenia z 9 stycznia 2017 r. i z 27 stycznia 2017 r., dotyczących zmian w składach organów Spółki zostało wstrzymane prawomocnymi postanowieniami sądów.

Odnosząc się do zarzutu nieważności uchwał z powodu nieprawidłowego zawiadomienia Powoda o zwołaniu Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia w dniu 11 sierpnia 2017 r., Sąd uznał go za niezasadny z uwagi na fakt, iż zawiadomienia zostały wysłane na prawidłowe dwa adresy, w tym wskazywany

w pozwie adres w W.. Za nieuzasadniony uznano także zarzut wadliwego zwołania Zgromadzenia przez D. G. na skutek braku uprawnień do podjęcia tej czynności.

Sąd, wskazując art. 365 k.p.c. stwierdził, że D. G., prawomocnym postanowieniem z 12 marca 2015 r. Sądu Rejonowego w W. w sprawie o sygn. XV GNs (...), została zarządcą 1300 akcji serii A spółki, nabytych w drodze dziedziczenia po A. G.. W sentencji orzeczenia Sąd nie rozstrzygał o kompetencjach zarządcy, które wynikają z przepisów prawa. Nie są wiążące bardzo ogólne rozważania dotyczące tej kwestii zawarte w uzasadnieniu. Sąd był także związany prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego o stwierdzeniu nieważności uchwały nr (...), czego konsekwencją jest przyjęcie, że akcje serii A nadal są uprzywilejowane co do prawa głosu pięciokrotnie. Sąd zważył dalej, że art. 333 § 2 i 3 k.s.h. określają sposób realizacji praw udziałowych (a także wykonywania obowiązków) w przypadku, gdy akcja przysługuje kilku osobom niepodzielnie, ale nie rozstrzygają wzajemnych relacji między współuprawnionymi, do których zastosowanie mają przepisy regulujące instytucje wspólności praw wynikające z różnych zdarzeń lub stosunków prawnych np. dziedziczenie, ustrój majątkowy małżeński itp. Dopóki zatem nie zostanie przeprowadzone i zakończone postępowanie o dział spadku, istnieje wspólność prawa i każdy spadkobierca ma prawo do każdej akcji w określonym stosunku. Przedstawiciel nie może w ułamku procentowym odpowiadającym częściom ułamkowym głosować z tych akcji inaczej, bowiem tylko w odniesieniu do rzeczy możliwe jest przyjęcie, że może dojść do nabycia jej na współwłasność w częściach ułamkowych. Sąd nie podzielił stanowiska, iż zarządcę ustanowionego w trybie art. 203 k.c. można uznać za wspólnego przedstawiciela współuprawnionych z udziałów. Wskazał, iż zarządca sądowy i przedstawiciel umowny na podstawie przepisów k.s.h. stanowią odrębne instytucje nie tylko z powodu trybu ich powołania, ale także z uwagi na różny zakres kompetencji.

Sąd ponadto ustalił, że czynności faktyczne i prawne podjęte przez D. G., tj. zwołanie zgromadzenia i oddanie głosów pozostawały w zakresie zwykłego zarządu akcjami, czyli w dniu zwołania Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia oraz w dniu jego odbycia D. G. jako zarządca 1300 akcji serii A uprzywilejowanych pięciokrotnie co do prawa głosu spełniała wymagania z art. 399 § 3 k.s.h. Uznał

również, że zwołanie Nadzwyczajnego Zgromadzenia przez akcjonariusza umocowanego w tym zakresie na mocy ustawy należy do czynności zwykłego zarządu akcjami, tym bardziej wówczas, gdy celem jest wyłącznie przeprowadzenie zmian w organach zarządzających i nadzorczych spółki akcyjnej, czyli zmian personalnych, które nie dotyczą spraw istotnych dla istnienia samej spółki akcyjnej, jej struktury, statutu czy majątku oraz praw i obowiązków akcjonariuszy.

Odnosząc się do żądania uchylenia uchwał, Sąd wskazał, że nie zmierzały do naruszenia dobrych obyczajów ani do pokrzywdzenia akcjonariusza (powoda). Powód podjął identyczne decyzje jak zarządca akcji, tyle że kilka miesięcy później, tj. w styczniu 2017 r. Nadto uchwały zostały podjęte w sytuacji naruszenia przez zarząd jego podstawowych obowiązków wobec Spółki i Zgromadzenia Akcjonariuszy. Zarząd Pozwanej powinien zwołać zwyczajne zgromadzenie sprawozdawcze za rok obrotowy 2015 do 30 czerwca 2016 r. i do tego czasu powinna być gotowa i wyłożona w siedzibie spółki cała dokumentacja finansowa pozwanej wraz z opinią biegłego rewidenta oraz dokumentacja finansowa grupy kapitałowej. Do 15 lipca 2016 r. wszystkie dokumenty należało złożyć do sądu rejestrowego wraz z uchwałami walnego zgromadzenia akcjonariuszy w przedmiocie dokumentacji sprawozdawczej Pozwanej [art. 53 ust. 1 i art. 69 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r., poz. 217) oraz art. 393 pkt 1 k.s.h.]. Tymczasem Zarząd i Rada Nadzorcza nie dopełniły tych podstawowych obowiązków. Wreszcie Rada Nadzorcza nie domagała się od Zarządu, aby realizował swoje podstawowe obowiązki terminowo i zgodnie z przepisami. Z tych przyczyn Sąd uznał, iż żądania Powoda były nieuzasadnione.

Apelacje od wyroku wnieśli Powód oraz Interwenientka uboczna G. G.. Domagając się zmiany wyroku poprzez uwzględnienie powództwa głównego lub ewentualnego, zarzucili naruszenie art. 203 k.c., art. 399 § 3 k.s.h., art. 422 § 1 k.s.h. przez ich błędną wykładnię, art. 227 k.p.c., polegającą na całkowitym pominięciu dowodu z przesłuchania, naruszenie art. 233 § 1 k.p.c., polegające na dokonaniu błędnej oceny zeznań G. G. i przekroczeniu zasady swobodnej oceny dowodów.

W odpowiedzi strona pozwana i Interwenientka uboczna D. G. wniosli oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, iż w ustalonych okolicznościach faktycznych, które Sąd II instancji przyjął za własne, oddalenie powództwa głównego było nieuzasadnione. Natomiast rozstrzygnięcie sprawy wymagało wyjaśnienia kilku kwestii, ale w pierwszej kolejności zakresu uprawnień zarządcy akcji ustanowionego przez sąd.

W ocenie Sądu II instancji przepisy Kodeksu spółek handlowych nie zawierają regulacji dotyczących sytuacji, gdy współuprawnieni z akcji nie mogą wskazać wspólnego przedstawiciela w drodze konsensusu, wobec tego podstawą prawną ustanowienia przymusowo zarządcy przez sąd może być wyłącznie art. 203 k.c. Zgodnie z tym przepisem, zarządca jest ustanawiany, jeżeli nie można uzyskać zgody większości współwłaścicieli w istotnych sprawach dotyczących zwykłego zarządu albo jeżeli większość współwłaścicieli narusza zasady prawidłowego zarządu lub krzywdzi mniejszość.

Wskazana regulacja nie pozostawia wątpliwości, że zarządca jest uprawniony do wykonywania czynności zwykłego zarządu i w tych sprawach działa samodzielnie, a przez to nie musi konsultować decyzji ze współwłaścicielami, bowiem w tym zakresie zarząd został im odjęty. Jest tak z uwagi na fakt, iż współwłaściciele nie potrafili dojść do porozumienia.

Co do czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu ustawodawca w art. 199 k.c. przewidział konieczność uzyskania zgody wszystkich współwłaścicieli, a w przypadku jej braku dał uprawnienie tym, których udziały wynoszą co najmniej połowę, zwrócenia się o rozstrzygnięcie do sądu.

Z art. 203 k.c. nie można wyprowadzić wniosku, że zarządca jest uprawniony do dokonywania samodzielnie czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu, skoro ustawodawca wprost przyjął, że zarządca jest ustanawiany w sytuacji, gdy nie można uzyskać zgody większości współwłaścicieli w sprawach zwykłego zarządu. Gdyby intencją ustawodawcy było przyznanie zarządcy prawa samodzielnego decydowania we wszystkich sprawach, w tym przekraczających zakres zwykłego zarządu, niewątpliwie dałby temu wyraz w unormowaniach

kodeksowych z uwagi na fakt, iż rozróżniają one dwa rodzaje czynności dotyczących rzeczy wspólnej. W ocenie Sądu niezrozumiałe byłoby też przyjęcie, że w przypadku braku zgody współwłaścicieli na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu jej dokonanie wymagałoby zgody sądu, zaś w przypadku, gdy współwłaściciele w zwykłych sprawach nie mogą dojść do porozumienia, uprawnienie do podejmowania tego rodzaju czynności miałby samodzielnie zarządca z pominięciem sądu.

Tym samym ocena o zakresie kompetencji zarządcy akcji, sprowadzających się do samodzielnego podejmowania decyzji w sprawach dotyczących zwykłego zarządu, była prawidłowa, ale nie został podzielony pogląd, że do nich zalicza się czynności w postaci zwołania zgromadzenia czy decyzji w sprawach zmian personalnych w składach organów spółki. Ustawodawca nie definiuje pojęć zwykłego zarządu ani czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu. Zdaniem Sądu, czynnościami zwykłego zarządu jest załatwianie spraw związanych z normalną eksploatacją i zarządzaniem (administrowaniem) rzeczą wspólną, do których zalicza się pobieranie pożytków i dochodów, konserwację, administrację i szeroko rozumianą ochronę rzeczy w postaci podejmowania czynności zachowawczych. Tymczasem D. G. podjęła samodzielnie dwie decyzje - o zwołaniu Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia i o zmianach personalnych w Zarządzie i Radzie Nadzorczej. W kwestii zwołania zgromadzenia w art. 399 § 3 k.s.h. przyznano uprawnienie do zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszom reprezentującym co najmniej połowę kapitału zakładowego lub co najmniej połowę ogółu głosów w spółce.

Sąd I instancji przyjął, że zwołanie zgromadzenia jest czynnością zwykłego zarządu, odwołując się do wyroku Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2015 r., sygn. akt I CSK 355/14, w którym wskazano, że uchwała o wyborze członków zarządu wspólnoty mieszkaniowej jest czynnością zwykłego zarządu. Przytoczenie tego judykatu nie było w ocenie Sądu odwoławczego trafne, albowiem kompetencje zarządu we wspólnotach mieszkaniowych, zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r., poz. 1048) są ograniczone do kierowania sprawami wspólnoty mieszkaniowej

i reprezentowania jej na zewnątrz oraz w stosunkach między wspólnotą a poszczególnymi właścicielami lokali.

Tymczasem zarząd w spółce kapitałowej jest jej organem, przez który spółka ta działa i stanowi część jej struktury organizacyjnej. Kompetencje zarządu określone w art. 368 § 1 k.s.h. obejmują prowadzenie spraw spółki, a zatem podejmowanie decyzji gospodarczych, organizacyjnych czy personalnych oraz reprezentowanie jej na zewnątrz. Pojęcie „kierowania sprawami” nie jest tożsame z „prowadzeniem spraw”. Zarząd wspólnoty nie podejmuje decyzji strategicznych czy gospodarczych, w przeciwieństwie do zarządu spółki kapitałowej, której kompetencje są znacznie szersze. Pominął też Sąd, że porządkiem obrad Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia w dniu 11 sierpnia 2016 r. była kwestia zmian personalnych w Radzie Nadzorczej, której podstawowym zadaniem jest nadzór nad wszystkimi sferami działalności Spółki. Zgodnie z art. 382 § 1 k.s.h. do zakresu działań Rady należy prowadzenie stałego nadzoru i kontroli działalności Spółki, mając przede wszystkim na względzie interes Spółki, a katalog uprawnień rozszerzony został w art. 383 k.s.h.

Bliższy realiom przedmiotowej sprawy w ocenie Sądu *ad quem* jest wyrok Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2013 r. w sprawie o sygn. II CSK 176/13. Jakkolwiek dotyczył on stosunków w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, niemniej przedmiotem sprawy była kwestia zwoływania zgromadzenia wspólników. Sąd stwierdził, że dla oceny tego, czy czynność ma charakter zwykłego zarządu, decydujące znaczenie ma jej przedmiot, to zaś jest zbieżne z poglądem wyrażonym w orzeczeniu cytowanym w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Sąd Najwyższy argumentował, że „zwołanie zgromadzenia ze względu na rangę podejmowanych na nim przez wspólników uchwał, jest sprawą z zakresu prowadzenia spraw spółki przekraczającą zwykły zarząd. Zarówno zwyczajne, jak i nadzwyczajne zgromadzenie wspólników podejmuje najważniejsze decyzje w spółce i w zasadzie nie zajmuje się załatwianiem spraw należących do zakresu „zwykłych czynności spółki”.

Do praw korporacyjnych akcjonariuszy należy uprawnienie zwołania zgromadzenia, głosowania i zaskarżenia uchwał, ale uznanie, że każda z nich jest

czynnością zwykłego zarządu z pominięciem przedmiotu uchwał, nie może zasługiwać na aprobatę. Zmiany personalne w organach spółki nie mogą być ocenione jako czynności zwykłego zarządu, przez co na zwołanie zgromadzenia w celu dokonania zmian w dwóch organach zarządca winien uzyskać zgodę sądu.

Zgodnie z art. 333 § 2 k.s.h. współuprawnieni z akcji wykonują swoje prawa w spółce przez wspólnego przedstawiciela i nie ulega wątpliwości, że do tych praw należy głosowanie nad uchwałami. Kodeks spółek handlowych nie reguluje relacji pomiędzy współuprawnionymi, przez co z odesłania z art. 2 k.s.h. należy sięgnąć do przepisów Kodeksu cywilnego o współwłasności.

Sąd odwoławczy podzielił zapatrywanie, iż wspólny przedstawiciel uprawnionych, o którym mowa w art. 333 § 2 i 3 k.s.h., nie może być utożsamiany z zarządcą ustanowionym przez sąd z uwagi na różny zakres kompetencji. Zarządca taki - w przeciwieństwie do wspólnego przedstawiciela - nie może podejmować czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu. Dokonanie takiej czynności wymaga nadal zgody wszystkich uprawnionych, a w przypadku jej braku - rozstrzygnięcia sądu.

W pełni podzielając pogląd, że o ile wspólny przedstawiciel jest uprawniony do wykonywania wszystkich uprawnień korporacyjnych współuprawnionych, także tych, które przekraczają zakres zwykłego zarządu, to co do tych ostatnich zarządca ich nie posiada. W sytuacji, gdy współuprawnieni nie uzgodnią jednej decyzji w sprawie przekraczającej zakres zwykłego zarządu, zarządca nie może głosować nad jej podjęciem, bowiem nie wyraża wówczas jednego i wspólnego stanowiska współuprawnionych. Niepodzielność akcji odnosi się do inkorporowanego w nim prawa udziałowego. Jeśli zarządca nie uzyska zgody wszystkich współuprawnionych z akcji, którymi zarządza, nie może oddać głosu w sprawie, której przedmiotem jest czynność przekraczająca zakres zwykłego zarządu.

Już samo zwołanie nadzwyczajnego zgromadzenia, z uwagi na rangę spraw podejmowanych przez ten organ, jest czynnością przekraczającą zakres zwykłego zarządu, a w sprawie będącej przedmiotem rozpoznania decyzję tę D. G. podjęła samodzielnie, bez uzyskania zgody T. G.. To było wystarczające do przyjęcia, że czynność w postaci zwołania zgromadzenia była nieważna.

Sąd nie podzielił argumentu, że zmiany osobowe w organach spółki były czynnością zwykłego zarządu, bowiem nie dotyczą one spraw istotnych dla istnienia samej spółki, jej struktury, statutu czy majątku. Kontrola rady nadzorczej obejmuje prawidłowość podejmowanych przez zarząd działań w zakresie ich zgodności z przepisami prawa, statutem i interesem samej spółki. Nadzór może dotyczyć m.in. spraw finansowych, wykorzystania funduszy, prawidłowości zawieranych umów z kontrahentami, pracownikami, realizacji zobowiązań podatkowych. Istotne dla interesów samej spółki jest zatem to, kto będzie pełnił tę funkcję także w zakresie posiadanych kompetencji do sprawowania tej kontroli i nadzoru. Z kolei uprawnienia zarządu do prowadzenia spraw spółki obejmują głównie podejmowanie decyzji gospodarczych, a czynności dokonane przez ten organ są uważane za czynności samej osoby prawnej i w związku z tym wywołują dla niej bezpośredni skutek prawny. Członkowie zarządu są w gruncie rzeczy zarządzającymi spółką. Podejmują oni kluczowe dla spółki decyzje i to od nich zależy jak będzie się ona rozwijała. Oni także podpisują się pod zawieranymi przez spółkę umowami, reprezentują ją w spotkaniach z partnerami handlowymi, a także przed organami państwowymi. Tym samym uznanie, że zmiana składu osobowego tego organu jest zwykłą czynnością, o której może decydować samodzielnie zarządca akcji nawet wbrew woli współuprawnionych, była nie do obrony.

W konsekwencji Sąd *ad quem* uznał, że zwołanie przez zarządcę D. G. Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia i samodzielna decyzja o zmianach personalnych w organach Spółki dokonane zostały z przekroczeniem jej uprawnień. Zgodnie z art. 58 k.c. bezwzględna nieważność czynności prawnej wskazana została jako skutek dokonania czynności prawnej w cudzym imieniu bez umocowania lub z przekroczeniem zakresu umocowania. W nauce dominuje pogląd, że działanie poza granicami kompetencji w odniesieniu do uchwały spółki kapitałowej mieści się w szerokim pojęciu sprzeczności z prawem i wywołuje sankcję nieważności.

Z tych przyczyn wyrok na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. podlegał zmianie poprzez stwierdzenie nieważności zaskarżonych uchwał, co z mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. skutkowało obciążeniem pozwanej kosztami procesu i postępowania apelacyjnego.

Uwzględnienie żądania głównego spowodowało, że żądanie ewentualne nie podlegało ocenie, chociaż ta dokonana przez Sąd I instancji została uznana za w pełni prawidłową.

Pozwany B. S.A. w W. na orzeczenie Sądu Apelacyjnego złożył skargę kasacyjną, zaskarżając w całości wydany wyrok i zarzucając błędną wykładnię art. 203 k.c. w związku z art. 2 k.s.h. i art. 333 k.s.h., poprzez bezzasadne przyjęcie, że zakres uprawnień zarządcy ustanowionego dla współuprawnionych z akcji w trybie określonym w art. 203 k.c. jest węższy niż zakres uprawnień przyznanych przedstawicielowi ustanowionemu zgodnie z art. 333 k.s.h. oraz błędna wykładnię art. 199 k.s.h. i art. 203 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h. i art. 333 k.s.h. poprzez bezzasadne przyjęcie, że zarządca ustanowiony dla współuprawnionych z akcji w trybie określonym w art. 203 k.c. w celu dokonania czynności ze współposiadanych akcji przekraczających zakres zwykłego zarządu każdorazowo zobowiązany jest do uzyskania zgody współuprawnionych bądź stosownego rozstrzygnięcia Sądu zgodnie z art. 199 k.c.

Pozwany wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w (...), I Wydział Cywilny z 14 listopada 2018 r. w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi lub Sądowi równorzędnemu, bądź ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy, tj. oddalenie powództwa w całości.

Skargę kasacyjną złożyła także Interwenientka uboczna D. G., zarzucając błędną wykładnię art. 333 § 2 k.s.h. w zw. z art. 203 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h. poprzez bezzasadne przyjęcie, że w braku zgody współuprawnionych z akcji nie ma możliwości sądowego wyznaczenia ich stałego wspólnego przedstawiciela, art. 333 § 2 k.s.h. w zw. z art. 203 k.c. w zw. z art. 199 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h. poprzez bezzasadne przyjęcie, że zarządca akcji objętych współuprawnieniem nie jest wspólnym przedstawicielem współuprawnionych z tychże akcji, zaś zakres jego kompetencji ograniczony jest do czynności zwykłego zarządu akcjami oraz naruszenie prawa materialnego przez jego niewłaściwe zastosowanie, to jest art. 333 § 2 k.s.h. w zw. z art. 203 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h. w zw. z art. 399 § 3 k.s.h. poprzez bezzasadne przyjęcie, że zwołanie Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Pozwanej Spółki – B. S.A. z siedzibą w W. z 11 sierpnia 2016 r.

przez Interwenientkę uboczną 1 jako zarządcę 1.300 akcji serii A objętych współuprawnieniem stanowiło czynność przekraczającą zakres zwykłego zarządu tymi akcjami, art. 333 § 2 k.s.h. w zw. z art. 203 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h. w zw. z art. 411 § 1 k.s.h. w zw. z art. 385 § 1 k.s.h. i art. 368 § 4 k.s.h. poprzez bezzasadne przyjęcie, że oddanie przez Interwenientkę uboczną ad. 1 jako zarządcę 1.300 akcji serii A objętych współuprawnieniem głosu na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu pozwanej Spółki z 11 sierpnia 2016 r. za uchwałami o zmianach w Zarządzie i Radzie Nadzorczej pozwanej Spółki stanowiło czynność przekraczającą zakres zwykłego zarządu tymi akcjami, art. 369 § 5 k.s.h. w zw. z art. 386 § 2 k.s.h. i art. 19a ust. 5 zd. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r., poz. 112 ze zm.) a *contrario*, poprzez bezzasadne przyjęcie, że Powód pozostawał członkiem Rady Nadzorczej pozwanej Spółki w dniu zamknięcia rozprawy przed Sądem I (tj. w dniu 30 stycznia 2018 r.) bądź też II instancji (tj. w dniu 31 października 2018 r.), art. 422 § 2 pkt 1 k.s.h. w zw. z art. 425 § 1 k.s.h. poprzez bezzasadne przyjęcie, że Powód miał prawo do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwał nr 2 - 10 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia pozwanej Spółki z 11 sierpnia 2016 r. jako członek Rady Nadzorczej, art. 422 § 2 pkt 4 k.s.h. w zw. z art. 425 § 1 k.s.h. poprzez bezzasadne przyjęcie, że Powód miał prawo do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwał nr 2 - 10 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Pozwanej z 11 sierpnia 2016 r. wskutek wadliwego zwołania Walnego Zgromadzenia. Nadto Skarżąca zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 365 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez bezzasadne przyjęcie, że zakresem mocy wiążącej prawomocności materialnej orzeczeń nie są objęte motywy rozstrzygnięcia zawarte w uzasadnieniu orzeczenia, w szczególności ustalenia prejudycjalne, co doprowadziło do wydania wyroku sprzecznego z treścią ww. ustaleń zawartych w prawomocnym postanowieniu Sądu Okręgowego w W., XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy z dnia 20 października 2015 r.

Skarżąca D. G. wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy, tj. oddalenie apelacji Powoda oraz Interwenientki ubocznej G. G. od wyroku Sądu Okręgowego w W., Wydział X Gospodarczy z dnia

13 lutego 2018 r., wydanego w sprawie o sygn. akt X GC (...) w całości, jako bezzasadnych, ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...) lub Sądowi równorzędnemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Obie skargi nie zasługiwały na uwzględnienie.

Po pierwsze, za nieuzasadniony należy uznać zarzut dotyczący braku legitymacji czynnej Powoda. Został on bowiem skutecznie powołany na stanowisko członka Rady Nadzorczej na mocy uchwały nr 11 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia z 11 sierpnia 2016 r. (art. 422 § 2 w zw. z art. 425 § 1 k.s.h.), której to uchwały nie zaskarżył. Brak zgody na powołanie i woli uczestnictwa w obradach Rady nie skutkują nieskutecznością podjętej uchwały. Do rezygnacji z funkcji członka rady nadzorczej należy stosować art. 386 k.s.h. w zw. z art. 369 § 5 k.s.h. Członek rady nadzorczej może złożyć rezygnację w każdym czasie i nie jest w takim przypadku wymagane określanie przyczyn ustąpienia. Rezygnacja jest złożeniem oświadczenia woli. Oświadczenie to powinno zostać złożone na ręce osoby upoważnionej do reprezentacji spółki. Taką osobą nie była D. G., do której zostało skierowane pismo T. G. z 2 listopada 2016 r., która pozostawała jedynie zarządcą.

Po drugie, kluczowe znaczenie dla oceny zarzutów podnoszonych w skargach kasacyjnych ma wykładnia art. 333 § 2 k.s.h. w zw. z art. 203 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h.

Zgodnie z art. 333 § 2 k.s.h., współuprawnieni z akcji wykonują swoje prawa w spółce przez wspólnego przedstawiciela; za świadczenia związane z akcją odpowiadają solidarnie. W przypadku, gdy współuprawnieni nie wskazali wspólnego przedstawiciela, oświadczenia spółki mogą być dokonywane wobec któregośkolwiek z nich (art. 333 § 3 k.s.h.).

Art. 333 k.s.h. reguluje sposób wykonywania uprawnień i obowiązków z akcji w sytuacji, gdy ta przysługuje kilku osobom niepodzielnie. Kodeks nie zawiera unormowania, które rozstrzygałoby sytuację, w której współuprawnieni z akcji nie mogą wskazać wspólnego przedstawiciela.

Przepisy z zakresu prawa prywatnego zasadniczo nie normują instytucji wspólności praw innych niż własność. Z tych względów uznaje się, iż w takich przypadkach odpowiednio bądź *per analogiam* należy stosować przepisy Kodeksu cywilnego o współwłasności w częściach ułamkowych.

Do wykonywania wspólnie przysługujących kilku osobom praw i obowiązków z akcji, na zasadzie wynikającej z art. 2 k.s.h., w sytuacji braku zgodnego wyznaczania osoby, która miałaby reprezentować współuprawnionych, należy stosować odpowiednio przepisy o współwłasności. Na mocy odesłania z tego przepisu stosuje się odpowiednio art. 203 k.c. dotyczący współwłasności w częściach ułamkowych. Zgodnie z tym przepisem, zarządca jest ustanawiany, jeżeli nie można uzyskać zgody większości współwłaścicieli w istotnych sprawach dotyczących zwykłego zarządu albo jeżeli większość współwłaścicieli narusza zasady prawidłowego zarządu lub krzywdzi mniejszość.

Jednak ustanowienie przez sąd zarządcy jako przedstawiciela współuprawnionych nie oznacza, iż osobie tej przysługują uprawnienia tożsame z tymi, jakie miałyby, gdyby została wyznaczona w drodze umowy zawartej przez współuprawnionych. Wspólny przedstawiciel, o którym mowa w art. 333 § 2 i 3 k.s.h., nie może być utożsamiany z zarządcą ustanowionym przez sąd. W ostatnim przypadku osoba pełniąca funkcję zarządcy nie jest uprawniona do dokonywania samodzielnie czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu.

Odpowiednie stosowanie przepisów kodeksu cywilnego o współwłasności powoduje, że zarządca staje się przedstawicielem współuprawnionych i może dokonywać czynności, o których mowa w art. 333 § 2 k.s.h., jednak z ograniczeniami wynikającymi z przepisów o współwłasności. Zastosowanie tych ostatnich ma na celu ochronę współuprawnionych przed arbitralnym działaniem osoby umocowanej.

Zarządca jest uprawniony do wykonywania czynności zwykłego zarządu i w tych sprawach realizuje te czynności samodzielnie. Natomiast w świetle art. 199 k.c. w przypadku czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu konieczne jest uzyskanie zgody wszystkich współwłaścicieli, a w jej braku ci spośród współuprawnionych, których udziały wynoszą co najmniej połowę, mogą zwrócić się o rozstrzygnięcie do sądu.

Polskie ustawodawstwo nie definiuje ani nie wprowadza katalogu czynności tak zwykłego zarządu, jak też przekraczających zakres zwykłego zarządu. Zadanie to pozostawiono orzecznictwu i doktrynie.

Czynności zarządu dzieli się generalnie na czynności zwykłego zarządu, przekraczające zakres takiego zarządu oraz czynności zachowawcze, do których zalicza się działania podejmowane dla zachowania substancji zarządzanego majątku (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 20 maja 2011 r., sygn. akt III CSK 138/10, niepublikowany). Najogólniej biorąc, czynności zwykłego zarządu polegają na sprawowaniu bieżącego administrowania dobrem majątkowym, prowadzenia spraw, które nie skutkuje istotnymi modyfikacjami sytuacji prawnej podmiotów uprawnionych, np. odjęcia lub obciążenia (uszczipienia) przysługujących im praw podmiotowych albo przypisania obowiązków, które nie wiążą się z utrzymaniem stanowiącego przedmiot wspólności dobra i czerpaniem z niego dochodów zgodnie z zasadami prawidłowej gospodarki.

Do takich czynności nie można zaliczyć decyzji w zakresie zmian osobowych w organach spółek handlowych. Zmiana na stanowiskach członków zarządu, których działania jako organu spółki są traktowane jako działania samej spółki oraz zmiana członków rady nadzorczej, monitorującej działania rady, nie mogą być uznane za zwykłe czynności realizowane w ramach posiadanych akcji spółki, choćby z tego względu, iż osoby te rozstrzygają o kierunkach działalności gospodarczej spółki, podejmując w zakresie jej funkcjonowania kluczowe decyzje.

Zwołanie nadzwyczajnego walnego zgromadzenia spółki może nastąpić z woli zarządu, rady nadzorczej, akcjonariuszy reprezentujących co najmniej połowę kapitału zakładowego lub co najmniej połowę ogółu głosów, innych osób, o ile przewiduje to statut (art. 399 k.s.h. w zw. z art. 398 k.s.h.) oraz na żądanie akcjonariuszy reprezentujących co najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego (art. 400 § 1 k.s.h. w zw. z art. 398 k.s.h.). Przedmiot obrad nadzwyczajnego walnego zgromadzenia determinuje ocenę, czy czynność zwołania zgromadzenia ma charakter czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu. Działania zarządcy w niniejszej sprawie w zakresie zwołania walnego zgromadzenia, jak i podejmowanych na tym zgromadzeniu uchwał, nie mieściły się w ramach czynności zwykłego zarządu. Z uwagi na to, iż podejmowanie

uchwał co do osób zarządzających i nadzorujących spółką stanowi czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu, to należy uznać, że także zwołanie takiego nadzwyczajnego walnego zgromadzenia, którego przedmiotem mają być kwestie przekraczające zakres zwykłego zarządu, także jest czynnością wymagającą zgody wszystkich współuprawnionych, albo zgody sądu.

Brak porozumienia, co do wyznaczenia przedstawiciela jest przesłanką do wyznaczenia zarządcy. Jego wyznaczenie w trybie art. 203 k.c. w sytuacji braku wybrania przedstawiciela w ramach art. 333 § 2 k.s.h. nie oznacza jednak, że zarządca ten uzyskuje wszelkie uprawnienia, jakie ma przedstawiciel, przewidziany w przepisach Kodeksu spółek handlowych. O ile przedstawiciela powinni powołać wszyscy współuprawnieni z akcji i korzysta on z zaufania wszystkich współuprawnionych, o tyle zarządca jest osobą, na której wybór współuprawnieni nie mają bezpośredniego wpływu. W przeciwieństwie do przedstawiciela, którego odwołać może każdy ze współuprawnionych, zarządca może być zwolniony tylko na mocy rozstrzygnięcia sądu. Przyznanie zarządcy „przymusowemu” kompetencji do działania w zakresie czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu na mocy art. 203 k.c., bez możliwości natychmiastowego odwołania, skutkowałoby w istocie przyznaniem tej osobie umocowania w szerszym zakresie, niż przysługiwałby przedstawicielowi wyznaczonemu za zgodą wszystkich współuprawnionych.

Zarzut związany z zakresem wiążącej prawomocności materialnej postanowienia Sądu Okręgowego w W. z 20 października 2015 r. (sygn. akt XXIII Ga (...)) jest całkowicie nietrafiony, albowiem wniosków, które wyciągnęła skarżąca interwenientka nie da się wywieść z treści uzasadnienia powołanego orzeczenia.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., orzekł jak w sentencji.

jw